

ARBETSMILJÖ
VERKET

Datum
2016-02-19

Vår beteckning
2015/010013

Enheten för människa och omgivning
Minke Wersäll
Arbetsmiljoverket@av.se

Arbetsmiljöverkets rapport om särskilda förebyggande insatser inom kvinnodominerade sektorer 2015

Innehåll

Inledning	3
Uppdraget	3
Kunskapsinhämtning	4
Kommunikation	4
Fortbildning	5
Inspektion	6
Utvärdering	8
Bilaga 1, <i>tabell 2-5</i>	10

Inledning

Arbetsmiljöverket fick i regleringsbrevet för 2015 i uppdrag att under året vidareutveckla arbetet om särskilda förebyggande insatser för kvinnors arbetsmiljö. Arbetet initierades 2011. Det var väsentligt att omhänderta erfarenheter från det tidigare uppdraget inför utformningen av den fortsatta satsningen.

Insatserna i uppdraget skulle i första hand riktas till kvinnodominerade sektorer men användas för att förbättra arbetsmiljön för alla anställda inom dessa sektorer, både kvinnor och män. För uppdraget fick Arbetsmiljöverket disponera högst 15 miljoner kronor 2015.

Arbetsmiljöverket har organiserat uppdraget i projektform med medarbetare från avdelningarna för inspektion, regler, kommunikation och internationella frågor. Under året har vi dessutom arbetat med att vidareutveckla och sprida erfarenheter från programmet Kvinnors arbetsmiljö 2011–2014.

Vi har kontinuerligt samarbetat med Arbetsmiljöverkets utvecklingsarbete med jämställdhetsintegrering. Ett gemensamt syfte har varit att på ett tydligt och enhetligt sätt definiera vad det innebär att ha ett genusperspektiv i det systematiska arbetsmiljöarbetet. Jämställdhetsintegreringens framgång är kritisk för att projektet ska nå sina mål.

Uppdraget

Regeringsuppdraget "Särskilda förebyggande insatser inom kvinnodominerade sektorer" finns närmare utvecklat i projektdirektivet Kvinnors arbetsmiljö 2015 med diarienummer IF 2015/010013.

Resultaten av programmet Kvinnors arbetsmiljö 2011–2014 har bidragit till att kunskaper och erfarenheter används i det praktiska arbetsmiljöarbetet. I övrigt ligger det också i projektets intresse att stödja och underlätta jämställdhetsintegrering av arbetsmiljöarbetet.

För att successivt få in ett genusperspektiv som en naturlig del i vår verksamhet sammanställde Arbetsmiljöverket en styrgrupp med chefer från avdelningarna för inspektion, regler, kommunikation, administration och analys, HR samt internationella frågor. I gruppen ingår också en regionchef från inspektionsavdelningen och chefen för enheten för människa och omgivning på regelavdelningen.

Vid denna avrapportering följer vi projektdirektivets fem beskrivna målområden: kunskapsinhämtning, kommunikation, fortbildning, inspektion och utvärdering.

Kunskapsinhämtning

Arbetsmiljöverket har ytterligare fördjupat sin kunskap om väsentliga förhållanden i kvinnors arbetsmiljö.

Projektet har beställt en kunskapssammanställning om och på vilket sätt forskningen kan förklara varför kvinnor i högre utsträckning än män drabbas av arbetssjukdom orsakad av organisatoriska och sociala faktorer.

Arbetsmiljöverket har skrivit ett avtal med Psykologiska institutionen vid Stockholms universitet för uppdraget, och professor Magnus Sverke leder arbetet med kunskapssammanställningen. En referensgrupp är tillsatt som stödjer arbetet. Den består av sju personer: fyra etablerade forskare från tre universitet och Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU) samt representanter från Europeiska socialfonden (ESF) och Arbetsmiljöverket. Referensgruppen har haft ett möte under hösten och ska hålla ytterligare ett möte innan rapporten färdigställs. Presentationen av kunskapssammanställningen är planerad till den 5 april 2016 i Stockholm.

Vi har även samarbetat med forskare och vetenskapliga institutioner i samband med kommunikativa insatser såsom seminarier och rundabordsamtal och som stöd i tillsynsprojekt (se tabell 2). Input från externa forskare har dels bidragit till höjd kvalitet och vidareutveckling av inspektionsinsatserna, dels gett ökad kunskap om hur jämställdhetsfrågor har betydelse för hälsa och säkerhet på arbetsplatser. Forskarnas medverkan har varit viktig i arbetet med Kvinnors arbetsmiljö och har riktats till nyckelpersoner inom projektet och Arbetsmiljöverkets tillsynsprojekt, för att kunna användas i pågående verksamhet eller kompetensutveckling.

Kommunikation

Arbetsmiljöverket har bidragit till att kunskaper och erfarenheter från regeringsuppdraget om kvinnors arbetsmiljö 2011-2014 används av kvinnor och män i det praktiska arbetsmiljöarbetet i Sverige samt kan påverka arbetsmiljöarbetet i andra EU-länder.

För att sprida erfarenheter från programmet har projektet anordnat och medverkat på konferenser och seminarier i Sverige, till exempel i Almedalen och vid Kvalitetsmässan i Göteborg. Vi blev inbjudna och deltog även på ett par konferenser i Europa och anordnade ett seminarium på den internationella ergonomikonferensen där svenska forskare och praktiker möts. Konferensen anordnas vart fjärde år; denna gång ägde den rum i Melbourne i Australien. Även på den nordiska ergonomikonferensen i Lillehammer i Norge har vi presenterat projektet.

Sammantaget har vi nått ut internt i myndigheten till nyckelpersoner och externt till olika målgrupper, såväl arbetsgivare som skyddsombud inom kommunal och regional verksamhet. Förutom medlemmar i projektgruppen för Kvinnors

arbetsmiljö har flera inspektörer bidragit aktivt i externt riktade kommunikationsinsatser. Se vidare i tabell 3.

En extern aktör fick i uppdrag att utvärdera Arbetsmiljöverkets presentation "Organisationen gör skillnad" vid AFA Försäkrings regionala dagar vid tre tillfällen under hösten. Vi ville veta hur målgruppen har uppfattat budskapet och hur väl presentationen har bidragit till ökad förståelse för genusfrågor i det systematiska arbetsmiljöarbetet. Deltagarna vid konferenserna var fackligt förtroendevalda och representerade kommunala eller regionala verksamheter. Flertalet representerade kvinnodominerade arbetsplatser.

Bland slutsatserna nämndes att många anser sig ha kunskap om kvinnors och mäns olika arbetsförhållanden och att kön har betydelse. Men det finns ändå en osäkerhet hos många om vad det innebär att tillämpa ett genusperspektiv i verksamheten. För de allra flesta var det tydligt att Arbetsmiljöverket har ett regeringsuppdrag om kvinnors arbetsmiljö. Många konferensdeltagare återgav att presentationen på ett tydligt sätt visade att det finns skillnader i arbetsrelaterad ohälsa utifrån kön och vilka orsaker som ligger bakom detta. Men deltagarna tyckte inte att det framkom lika tydligt vilka verktyg som finns att tillgå för att identifiera och åtgärda orsakerna. Åhörarna ansåg i ganska stor utsträckning att de fick inspiration och verktyg inför vidare arbete med arbetsmiljöfrågor utifrån ett genusperspektiv. Enligt svar i fritext efterfrågade de dock fler konkreta verktyg, till exempel checklistor. En viktig lärdom av utvärderingen för oss på Arbetsmiljöverket är att vi behöver utveckla vår presentation och exemplifiera fler verktyg i den.

Fortbildning

Arbetsmiljöverkets medarbetare har högre kompetens inom områden som är relevanta för projektet, till exempel om sociala och organisatoriska arbetsmiljöfrågor, belastningsergonomi samt genus/jämställdhet.

Målområdet syftar till att öka Arbetsmiljöverkets medarbetares kompetens inom områden som är relevanta för projektet. Det är till exempel sociala och organisatoriska arbetsmiljöfrågor, belastningsergonomi samt genus och jämställdhet.

Projektet har genomfört en rad kompetensutvecklingsinsatser för medarbetare och chefer, se tabell 4. Det har bidragit till att kunskaper och erfarenheter från programmet Kvinnors arbetsmiljö 2011–2014 används i det praktiska arbetsmiljöarbetet. När det gäller att ytterligare fördjupa kunskaperna om kvinnors arbetsmiljö har vi lagt tyngdpunkten på kunskaper om organisatoriska och sociala faktorer för att stödja utveckling av aktuella tillsynsprojekt för socialsekreterare, första linjens chefer och personlig assistans.

I utbildningen för nyanställda inspektörer, handläggare och jurister ingår nu en gemensam programpunkt om ett hållbart arbetsliv. Jämställdhet och tillgänglighet är på god väg att bli integrerade i sakområdena. Den förändringen

är ett resultat av ett samarbete med gruppen som arbetar med integrering av funktionshinders- och tillgänglighetsperspektiv i arbetsmiljöarbetet och med gruppen som arbetar med Arbetsmiljöverkets utvecklingsarbete för jämställdhetsintegrering.

Vidare har vi inom Arbetsmiljöverket fokuserat på vad som krävs för att få långsiktiga effekter och inom projektet arbetat tillsammans, projektledning och styrgrupp, med förankringen av förändringsarbetet som ett jämställdhetsarbete innebär. Kunskap om genus och lärande organisation har varit centrala. Förutom workshoppar, rundabordsamtal och medverkan i redan planerade möten, har vi tillsammans med gruppen för jämställdhetsintegrering genomfört ett första av tre utbildningstillfällen för enhetscheferna på inspektionsavdelningen. Fortsatt chefsutbildning ligger i planeringen.

Vi har genomfört kompetensutvecklingsinsatser från teori till praktik för projektgruppen tillsammans med nyckelpersoner. Där har det ingått ett utbildningspaket med Powerpointbilder, fyra filmer och en arbetsmodell om belastning, genus och hälsa. Genom grupparbete framkom behov att göra informationsmaterialet om modellen tydligare för att kunna använda den i tillsynen. Vi kommer successivt att göra metodstöd och kunskapsunderlag tillgängliga för samtliga medarbetare.

Gruppen som arbetar med implementeringen av Arbetsmiljöverkets nya föreskrift om organisatorisk och social arbetsmiljö (AFS 2015:4) har uttryckt ett behov av ett genusperspektiv i det systematiska arbetsmiljöarbetet.

Projektledarna för Kvinnors arbetsmiljö och för jämställdhetsintegreringen har gått en jämställdhetsstrategutbildning, fyra dagar utspridda mellan maj och november 2015. Ytterligare fyra medarbetare går utbildningen under våren 2016 för att stärka genuskompetensen i myndigheten. Kompetensen behövs i förändringsarbetet för hållbara effekter, som leder till att alla inom Arbetsmiljöverket har kunskap och kompetens i ett genusmedvetet arbetsmiljöarbete. Utbildningen anordnas av Jämställdhetsexperterna på Alma folkhögskola.

Inspektion

Arbetsmiljöverkets inspektionsinsatser 2015, riktade mot kvinnodominerade verksamheter, har planerats och genomförts med genusperspektiv.

Projektet lämnade över ett paket med information till avdelningen för inspektion för en nationell tillsynsinsats om systematiskt arbetsmiljöarbete (SAM) och om ergonomi riktad mot bland annat offentligt och privatdriven hemtjänst (ERGOSAM). ERGOSAM arbetade också vidare med informationsinsatsen "8 mars", en tillsynsinsats som årligen genomförs i samband med Internationella

kvinnodagen. Paketet innehåller den arbetsmodell som förklarar varför kvinnor i större utsträckning än män drabbas av belastningsbesvär enligt kunskaps-sammanställningen *Belastning, genus och hälsa i arbetslivet* (Arbetsmiljöverket, rapport 2013:09), frågor som kan användas i arbetsmiljöarbetet samt broschyrer som projektet har tagit fram.

Hösten 2014 fick Arbetsmiljöverket medel för att förpacka lärdomar från programmet så att de var lätta att sprida, ett tilläggsprojekt. Tilläggsprojektet tog fram filmer som lanserades i februari, vilket var sent för att hinna använda dem i informationskampanjen i mars, men de kommer att finnas med 2016. Projektet har bedrivit utvecklingsarbete tillsammans med kollegorna på avdelningen på inspektion och som en följd av det har de tagit fram ytterligare en film för att underlätta kommunikationen om modellen för belastning, genus och hälsa. De har förädlad frågorna att använda i samtalet med arbetsgivare och skyddsombud samt arbetat om broschyren. Dessutom har de översatt stora delar av materialet till engelska för att underlätta användning i internationella sammanhang. Projektet planerar att genomföra utbildning av inspekterande personal och chefer på varje kontor innan mars 2016.

Projektet har identifierat att synliggöra, jämföra och reflektera samt åtgärda som metod för att arbeta med ett jämställdhetsperspektiv. Arbeta med att konkretisera detta i tillsynen pågår genom kontinuerliga samtal med Arbetsmiljöverkets tillsynsprojekt. Projekt som riktar sig till kvinnodominerade sektorer har varit prioriterade i utvecklingsarbetet: tillsyn av socialsekreterare, första linjens chefer och sedan hösten också personlig assistans. Ambitionen har varit att i projektgruppen för var och en av de ovannämnda projekten också ha en gemensam medlem med projektgruppen för kvinnors arbetsmiljö. Viss omsättning på projektmedlemmar har medfört att det inte gått att leva upp till detta, men det finns ett nära samarbete mellan projekten. Bland annat har projektgruppen och de tillsynsprojekt som arbetar med gruppsamtal i tillsynen under hösten förberett gemensamma inspirationsdagar med utbildning som kommer att genomföras i februari. Projektgruppen kommer att erbjuda metodstöd för att genomföra gruppsamtal vid inspektion på ett genusmedvetet sätt. Detta ska på sikt öka antalet arbetsplatser som har genuskompetens i organisationen. Syftet är att främja en hållbar verksamhetsutveckling. Vi har beskrivit de övriga genomförda aktiviteterna i tabell 5.

Projektet Kvinnors arbetsmiljö har under 2015 varit med i planeringen av tillsynsaktiviteter för 2016. Syftet har varit att understryka betydelsen av att genusperspektiv ska finnas med som en naturlig del i inspektionen framöver. Projektet har även informerat vid ett par tillfällen då samtliga projektledare för nationell tillsyn samlades.

Utvärdering

Arbetsmiljöverket har analyserat och bedömt resultaten från programmet Kvinnors arbetsmiljö 2011-2015. Arbetsmiljöverket har förberett effektutvärdering av 2015 års regeringsuppdrag, för genomförande 2016.

Under hösten har projektet planerat den kvalitativa utvärderingen av effekter till följd av tillsynen som utfördes inom ramen för programmet för Kvinnors arbetsmiljö 2011-2014, Ergonomi i kvinnors arbetsmiljö och Hållbar arbetsmiljö för kvinnor. Projektet har tagit fram en plan som underlag för att genomföra utvärdering våren 2016.

Programmet Kvinnors arbetsmiljö har även genomfört en kvalitativ utvärdering av interna effekter inom Arbetsmiljöverket. Forskarna Lennart Svensson och Karin Sjöberg Forsberg från Linköpings universitet har intervjuat 37 medarbetare och chefer och presenterat resultat vid ett analysseminarium för deltagarna i undersökningen (informanter), projektgruppen och projektledare för jämställdhetsintegreringsuppdraget. Ett andra analysseminarium hölls en vecka senare för Arbetsmiljöverkets ledningsgrupp och projektets styrgrupp.

Forskarna konstaterar att Arbetsmiljöverket har en unik möjlighet att påverka villkoren för kvinnor i arbetslivet. Med programmet för kvinnors arbetsmiljö har myndigheten uppnått viktiga resultat i form av ökad medvetenhet, kunskap, insikter och nya perspektiv; det har lett till förändringar främst på individnivå. Resultaten har ännu inte blivit en del av vardagsarbetet på myndigheten. Hållbarhet kräver tydlig styrning och ledning med koppling till verksamhetsmålen samt stöd. Slutrapporten är klar och forskarna kommer att presentera den för Arbetsmarknadsdepartementet i början av 2016. Arbetet kommer att ligga till grund för fortsatt planering av utvecklingsinsatser.

Det pågående arbetet med att ta fram verktyg för systematiskt kvantitativ utvärdering av tillsynsinsatser har lett till att Arbetsmiljöverket har tagit fram en projektplan (AS 2015/024221) för att genomföra en konkret kvantitativ effektstudie av tillsynsinsatsen för socialsekreterare 2016-2017. Arbetet genomförs på Arbetsmiljöverkets enhet för analys och statistik.

Reflektioner

Arbetsmiljöverkets handlingsplan för jämställdhetsintegrering stödjer implementeringen av lärdomar från Kvinnors arbetsmiljö genom att arbeta in ett jämställdhetsperspektiv i våra styrdokument och processer och vice versa. Projektgruppens samarbete med gruppen som arbetar med integrering av funktionshinders- och tillgänglighetsperspektiv i arbetsmiljöarbetet leder till en ömsesidig förstärkning av varandras uppdrag. Ett konkret exempel är det gemensamma programmet om ett hållbart arbetsliv på tillsynsutbildningen för nya inspektörer, jurister och handläggare. Samarbetet leder till innovativ utveckling av verksamhetsområdet.

Det är stimulerande att Arbetsmiljöverket gick vidare till Svenska Jämställdhetsprisets final på Jämställdhetsdagarna 27–28 januari 2016 i Malmö. Jämställdhetsdagarna är ett partnerskap mellan Sveriges Kvinnolobby och MCI Scandinavia AB, och Svenska Jämställdhetspriset är en nationell utmärkelse för innovativt och lösningsfokuserat jämställdhetsarbete. Trots det har det under hösten blivit allt tydligare att genuskompetens utgör en bristvara i myndigheten. Samtidigt är det en framgångsfaktor för att långsiktigt kunna driva jämställdhetsfrågorna i verksamheten även efter avslutat projekt. Forskningen beskriver att trycket som verkar för "återgång till ordningen" kräver en medveten strategi och stöd från ledningen. God kompetens både på bredden och på djupet i myndigheten är en förutsättning för ett hållbart förändringsarbete.

Redovisning av medlens användande

Regeringen har låtit Arbetsmiljöverket disponera högst 15 miljoner kronor för att utveckla och sprida förebyggande insatser för kvinnors arbetsmiljö. Arbetsmiljöverket har förbrukat 15 miljoner kronor för uppdraget.

Tabell 1. Fördelning av kostnader.

Fördelning av kostnader	Belopp (tkr)
Kostnader för personal	9 736
Lokal- och driftkostnader	2 893
OH-kostnader	2 371
Summa kostnader	15 000

Den stora kostnadsposten är personalkostnader. Uppdraget har involverat en mängd medarbetare vid Arbetsmiljöverket, inte minst arbetsmiljöinspektörer i samband med de nationella tillsynsaktiviteterna. Andra stora kostnadsposter har varit uppdraget till medverkande forskare för kunskapsinhämtning, kunskapspridning och utvärdering.

Bilaga 1, tabell 2-5

Tabell 2. Aktiviteter genomförda för att nå målet för kunskapsinhämtning: seminarier, rundabordssamtal och workshops som har anordnats med stöd från etablerade forskare.

Datum	Målgrupp & syfte	Medverkande forskare
21 april	Lednings- och styrgruppen – syfte: förankring av ett hållbart förändringsarbete.	Lennart Svensson, Linköpings universitet (LIU).
29 april	Kompetensutveckling för projektgruppen och andra nyckelpersoner på Arbetsmiljöverket	Angelika Sjöstedt-Landén och Gunilla Olofsdotter, Mittuniversitetet (MIUN); Eva Amundsdotter, Karlstads universitet.
12 juni	Ett frukostseminarium anordnades i samverkan med avdelningen för internationella frågor om skyddsutrustning och -kläder ur ett genusperspektiv. Målgruppen var interna och externa specialister.	Dorothy Wigmore, Winnipeg, Manitoba Kanada.
13 augusti	Seminarium om "Gender perspectives on musculoskeletal health at work – a Swedish initiative" på IEA 2015, internationell ergonomikonferens för ergonomer världen över i Melbourne.	Svend Erik Mathiassen från Högskolan i Gävle (HiG) och Angelika Sjöstedt-Landén från MIUN i Östersund.
27 augusti	Rundabordssamtal för projektledarna för tillsynsprojekten för första linjechefer och för socialsekreterare. Syftet var att stärka genuskompetens för projektledarna.	Eva Amundsdotter, Karlstads universitet, Marika Melin, Psykologiska institutionen Stockholms universitet (SU) och Klara Regnö vid Kungliga tekniska högskolan (KTH) i Stockholm.
9 oktober	Referensgruppsmöte för kunskapsammansättning i syfte att stödja forskargruppen att nå sitt syfte. Forskningsgruppen från Psykologiska institutionen vid Stockholm Universitet som leds av Prof. Magnus Sverke består vidare av Prof. Petra Lindfors, Helena Falkenberg, Göran Kecklund och Linda Magnusson Hanson.	Gunnar Aronsson, SU; Annika Härenstam, SU; Emilia Liljefrost, Europeiska Socialfonden (ESF); Charlotte Hall, Statens beredning för medicinsk och social utvärdering (SBU); Svend Erik Mathiassen, HiG och Angelika Sjöstedt Landén, MIUN.
5 november*	Presentation av forskningsresultat om chefer i kvinnodominerad verksamhet på Kvalitetsmässan som riktar sig huvudsakligen till tjänstemän och politiker i kommuner och landsting/regioner.	Klara Regnö, KTH.

26 november	Seminarium om New Public Management – konsekvenser av nya styrsystem. Målgrupp var projektgruppen för tillsyn av första linjens chefer.	Marika Melin, psykologiska institutionen SU.
3 december*	Länsstyrelsen i Jämtland och Mittuniversitetet anordnade en konferens i samverkan med Arbetsmiljöverket, där Mittuniversitetet publicerade sin antologi: "Sprickor, öppningar och krackeleringar, nya perspektiv på arbetsmiljö". Målgrupp var arbetsgivare, fackligt förtroendevalda och andra intressenter i Jämtland.	Angelika Sjöstedt, Gunilla Olofsdotter och Malin Bolin, MIUN.
8 december	Analyseseminarium I syfte att kommunicera resultat från 40 djupintervjuer med deltagarna, projektgruppen och representanter från analysavdelningen. Seminariet utgjorde del av den interna utvärderingen utförd av forskarna.	Lennart Svensson och Karin Sjöberg Forssberg, LIU.
15 december	Analyseseminarium II i syfte att kommunicera resultat från 40 djupintervjuer och från analyseseminarium I för lednings- och styrgruppen för projektet. Seminariet utgjorde del av den interna utvärderingen.	Lennart Svensson och Karin Sjöberg Forssberg, LIU.
21 december	Rundabordssamtal med Pia Tham för projektledningen för tillsyn av socialsekreterare och för kvinnors arbetsmiljö. Tema för dagen var hur arbetsvillkor för socialsekreterare som arbetar med utredning av barn och unga har ändrats mellan 2003 och 2014 samt vad som bidrar till arbetstillfredsställelse och stabilitet.	Pia Tham, akademien för arbetsliv och hälsa, HiG.

*märkta aktiviteter finns mer utförligt beskrivna under rubriken kommunikation

Tabell 3. Aktiviteter genomförda för att nå målet för kommunikationsinsatser.

Datum	Målgrupp & syfte	Organisatör, ort
23 januari	Närvaro med informationsmonter om Kvinnors arbetsmiljö på konferens om Framtidens arbetsmiljö för bättre hälsa och god produktivitet. Målgrupp chefer och arbetstagare i främst Region Östergötland och kommuner i samma län (250 deltagare).	Arbets- och miljömedicinska kliniken (AMM) i Linköping.
19 februari	Medverkade på avdelningsmötet på Regelavdelningen för att sprida kunskaper och information om betydelsen av ett genusperspektiv i arbetsmiljöarbetet. Passet genomfördes i samverkan med jämställdhetsintegreringsuppdraget.	AV, Regelavdelningen, Stockholm.
6 mars	Tre presentationer vid en konferens om Women's health and work. Konferensen var anordnad av European Trade Union Institute (ETUI). - Unequal working conditions in female- and male-dominated occupations in Swedish municipalities - Women's work environment, health and ergonomics - Labour Inspection focused on physical ergonomics in patient transfers	ETUI, Bryssel
25 mars	Hur Sverige implementerar direktivet om manuell hantering inom sjukvården? Hur angripa belastningsbesvär inom sjukvården? En presentation om erfarenheter från kvinnors arbetsmiljö. Målgrupp: de sociala parterna i sjukvårdsbranschen inom EU, ca 100 deltagare.	De sociala parterna inom vården, HOSPEEM - EPSU, Paris.

14 april	Information och utbyte av erfarenheter med Arbets- och Miljömedicinska kliniken (AMM) i Göteborg som bjudit in företagshälsovården i västra Götaland. Mötet ledde till en inbjudan att komma till Västra Götalandsregionens inbyggda företagshälsovård "hälsa och arbetslivet" för kompetensutveckling av de anställda experterna. Enheten har 95 anställda.	AMM i Göteborg.
15 april	Deltagit med reflektioner på Arbetsmiljöverkets seminarium om positiva arbetsmiljöfaktorer.	AV, Analysavdelningen, Stockholm.
Maj	I utbildningen för nya anställda påbörjades arbetet med att väva in ett genusperspektiv i tillsynsutbildningen (TUB). Nya inspektörer, jurister och handläggare deltog i en tvådagars utbildning om belastningsergonomi där betydelsen av att synliggöra risker för belastningsskada för kvinnor och män med hjälp av lämpligt metodstöd framhövdes.	Arbetsmiljöverket, TUB 2015, Stockholm.
8 maj	Medverkan vid en konferens för tidig rehabilitering i Sörmland i Eskilstuna med fokus på att sprida erfarenheter från programmet. Målgruppen var deltagare i de lokala samverkansgrupperna (med deltagare från Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Landstinget, 2 kommuner) i Eskilstuna och Strängnäs.	Regionala samverkansgruppen i Södermanland (RSG), Eskilstuna.
28 maj	Medverkan vid utbildningen av nya rehabiliteringskoordinatorer i Södermanland.	Tidig rehabilitering i Södermanland (TRIS), Malmköping.
3 juni	Medverkan vid ett möte i Härnösand om kvinnors arbetsmiljö. Mötet genomfördes tillsammans med regionchefen och inspektörer från Inspektion Region Nord.	Länsstyrelsen i Västernorrland, Härnösand.
4 juni	Dagen efter genomfördes ett motsvarande möte i Lycksele.	Länsstyrelsen i Västernorrland, Lycksele.
12 juni	Workshop med Dorothy Wigmore som också presenterade sin forskning för referensgruppen.	Arbetsmiljöverket, Stockholm.
12 juni	Presentation av resultaten från programmet för en delegation från Kina som besökte vårt huvudkontor.	Arbetsmiljöverket, Stockholm.
15 juni	Workshop i Malmö anordnades i syfte ta tillvara erfarenheter från programmet och utveckla och sprida dem. Projektägare, projektledning för tillsynen av socialsekreterare och 1:a linjechefer var inbjudna samt övriga intresserade. Cirka 20 deltagare kom till Malmö och några deltog via videolänk. Emma Lundqvist och Per Ringqvist från Amphi ledde workshopen.	Arbetsmiljöverket, projekt Kvinnors arbetsmiljö 2015.
23 juni	Enhetsmöte på Arbetsmiljöverkets externa svarstjänst i samverkan med jämställdhetsintegreringsuppdraget och Kvinnors arbetsmiljö. Tanken med mötet var att stimulera en egen aktivitet på svarstjänsten för att öka medvetenhet om bemötandet i service till kvinnor och män som kontaktar svarstjänsten.	Arbetsmiljöverket, Kvinnors arbetsmiljö 2015 och projektet för jämställdhetsintegrering.
29 juni	Almedalen, ett seminarium om "Organisationen gör skillnaden" med forskningsstöd och ett lärande exempel om regionens beslut om att inte tillåta arbetsgrupper större än 30 medarbetare per chef. Beslutet togs som följd av den inspektionen som genomfördes inom ramen för tillsynsprojektet "Hållbar arbetsmiljö för kvinnor."	Arbetsmiljöverket, arbetsmarknadsminister Ylva Johansson, socialförsäkringsminister Annika Strandhäll, HiG, SU och Västragötalandsregionen.

13 augusti	<p>"A symposium on gender perspectives on musculoskeletal health at work – a Swedish initiative" på den internationella ergonomikonferensen IEA 2015. På seminariet presenterades resultat från programmet om kvinnors arbetsmiljö 2011-2014. Förutom kunskapssammanställningen om belastning, genus och hälsa, presenterades också resultat från inspektioner och följeforskarnas iakttagelser genom fem presentationer:</p> <ul style="list-style-type: none">- "Physical Work, gender and health in working life", av Svend Erik Mathiassen, Högskolan i Gävle.- "Working conditions in female and male dominated sectors in Swedish municipalities" av Christina Jonsson.- "Initiatives for prevention specially focusing women's physical workloads" av Kersti Lorén- "Women's work environment, health and ergonomics: the impact of the project within the Swedish Work Environment Authority" av Minke Wersäll- "A gender perspective in occupational health projects – a success story?" En videopresentation av Angelika Sjöstedt – Landén, Mittuniversitetet i Östersund.	IEA 2015, Melbourne.
20 augusti	<p>Lärdomar från programmet presenterades på avstampsmöte för planeringen av inspektionsprojekt för 2016. Den 14 minuter långa filmen visades och diskussion leddes om hur erfarenheterna kan användas i respektive projekt framöver.</p>	Arbetsmiljöverket, Inspektionsavdelningens avstamp för planeringen.
30 september	<p>Medverkade vid konferens "Kvinders Arbejdsmiljø for, nu og framöver" i Köpenhamn. Konferensen anordnades med anledning av att det var 100 år sedan kvinnor fick rösträtt i Danmark. Vårt bidrag: En svensk vinkel på kvinder og arbejdsmiljø: Status och perspektiv.</p>	Det Nationale Forskningscenter for Arbejdsmiljø i Danmark.
Hösten 2015	<p>Projektet beställde en film för att kommunicera modellen om samband mellan belastning, genus och hälsa i samverkan med Amphi produktion. Filmen kommer att vara ett verktyg för att hjälpa förstå betydelsen av ett genusperspektiv i det systematiska arbetsmiljöarbetet för arbetsgivare, skyddsombud och inspektörer.</p>	Arbetsmiljöverket.
8 september	<p>En workshop anordnades i syfte att diskutera hur vi kan ta tillvara erfarenheter från programmet och utveckla och sprida dem. Målgruppen var nyckelpersoner: samordnare för jämställdhet på Inspektionsavdelningen, projektägare, projektledare för nationell tillsyn Ergosam (ergonomi i det systematiska arbetsmiljöarbetet) representanter från kommunikationsprojektet för föreskriften om organisatoriska och sociala faktorer, pågående jämställdhetsintegrerings- och tillgänglighetsarbete och andra intresserade medarbetare. Emma Lundqvist och Lisa Malmberg från Amphi Produktion ledde workshopen.</p>	Arbetsmiljöverket, Kvinnors arbetsmiljö 2015.
22 oktober	<p>En workshop anordnades för inspektörer och chefer på IRÖ för att diskutera hur det fungerar med att ha ett genusperspektiv vid inspektioner och vilka behov man har för att fördjupa arbete.</p>	Arbetsmiljöverket, Kvinnors arbetsmiljö 2015.
27 oktober	<p>En utbildningsdag för skyddsombud för Kommunal med kompetensutveckling om ett genusperspektiv i arbetsmiljöarbetet. Skyddsombuden var verksamma inom vård och omsorg i Södermanland och Östergötland. Utbildningsdagen anordnades i Katrineholm.</p>	Kommunal i Södermanland och Östergötland.
2 november	<p>Projekterfarenheter presenterades under rubriken "The organisation makes the difference" på den nordiska ergonomikonferensen NES 2015.</p>	NES 2015 i Lillehammer.

5 november	Skiljer sig arbetsmiljöförutsättningar för chefer inom mans- och kvinnodominerad kommunal verksamhet? Detta var en central fråga på det seminarium som Arbetsmiljöverket anordnade på Kvalitetsmässan. Seminariet öppnades med frågan om i vilken utsträckning föreställningar om kvinnor och män påverkar hur vi organiserar arbetet. Projektledare för nationella tillsynsprojekt berättade om tillsyn av 1:e linjechefer inom vård och omsorg, forskningsresultat presenterades om chefer i kvinnodominerad verksamhet och ett lärande exempel berättades av HR-direktören på Västra Götalandsregionen om regionens beslut om att inte tillåta arbetsgrupper större än 30 medarbetare per chef. Beslutet togs som följd av Arbetsmiljöverkets inspektion som genomfördes inom ramen för tillsynsprojektet "Hållbar arbetsmiljö för kvinnor"	Kvalitetsmässan i Göteborg, seminarium.
3 december	Seminarium om erfarenheter från programmet. Exempel från tillsynen berättades av inspektör från närområdet, region Nord. Vid seminariet publicerade Mittuniversitetet sin antologi: "Sprickor, öppningar och krackeleringar, nya perspektiv på arbetsmiljö".	Länsstyrelsen i Jämtland i samverkan med Mittuniversitetet och Arbetsmiljöverket.
7 december	Seminarium med titel "genusperspektiv i organisationen gör skillnad" på Norra Latin i Stockholm. Seminariet inleddes med betydelsen av att synliggöra och förbättra kvinnors arbetsmiljö, projektledare för tillsynsprojekt för 1:e linjechefer i vård och omsorg och socialsekreterare delade med sig av lärdomar från tillsynen. Vidare berättades vad arbetsgivaren tjänar på att ha ett genusperspektiv i arbetsmiljöarbetet. Konferensen drog ett hundratal deltagare, huvudsakligen verksam i kommunal och landstingsdriven verksamhet. Ett sammandrag från seminariet presenteras på vår webbplats av.se.	Länsstyrelsen i Stockholm och Arbetsmiljöverket i samverkan.
23 september 15 oktober 10 november 1 december	Vi har deltagit med en programpunkt "organisationen gör skillnad" på fyra heldagsseminarier anordnade av AFA seminarier ute i landet. Seminarierna har genomförts i Borlänge, Umeå i Malmö och i Göteborg. De var välbesökta med från 60 upp till 250 deltagare, verksam i kvinnodominerade sektorer.	"AFA Regional dag" AFA Försäkring.
Hösten	Planering har ägt rum för en europeisk konferens i februari 2016 i Malmö om "a gender perspective in OSH" med fokus på hur myndigheten arbetar med att få in ett genusperspektiv i det systematiska arbetsmiljöarbetet genom tillsyn och kommunikation.	Arbetsmiljöverket i samverkan med arbetsmiljökontoret i Bilbao.

Tabell 4. Aktiviteter för att nå målet för fortbildning, anordnade av- och delvis riktade till projektgruppen Kvinnors arbetsmiljö 2015.

Datum	Målgrupp & syfte	Organisatör
18 febr.	Hållbar arbetsmiljö – en temadag på tillsynsutbildningen, TUB 2015, i samverkan med uppdragen för jämställdhetsintegrering och tillgänglighet. Syftet var att påvisa behov av ett genus- och tillgänglighetsperspektiv i arbetsmiljöarbetet för 45 nyanställda inspektörer, jurister och handläggare.	Arbetsmiljöverket, Kvinnors arbetsmiljö 2015, arbetsgruppen för tillgänglighet och jämställdhetsintegrering.
14 april	Region Nords regionmöte i Luleå i syfte att uppdatera kollegorna på AV:s uppdrag inom jämställdhetsområdet. En workshop anordnades för att ta in inspektörers synpunkter på hur modellen om belastning, genus och hälsa kan kommuniceras på bred front.	Arbetsmiljöverket, Kvinnors arbetsmiljö 2015 och Jämställdhetsintegrering.

27 augusti	Ett runda bordssamtal anordnades med projektledare för tillsynsprojekten socialsekreterare, 1:e linjechefer och ERGOSAM som målgrupp. Marika Melin, Psykologiska institutionen vid Stockholms universitet, som forskar om arbetsbelastning och stress och Klara Regnö, KTH, som disputerade på en avhandling om det osynliggjorda ledarskapet bidrog med sina kunskaper. Vidare hade vi bjudit in Eva Amundsdotter, genusvetare vid Karlstad Universitet, som berättade om det praktiska jämställdhetsarbetet, framgångsfaktorer och hur man möter motstånd.	Arbetsmiljöverket, Kvinnors arbetsmiljö 2015.
26 november	I samverkan med pilotprojektet 1:e linjechefer bjöd Kvinnors arbetsmiljö in Marika Melin från Psykologiska institutionen vid Stockholms universitet. Denna gång var målgruppen inspektörer som är involverade i projektet från alla fem regioner. Marika föreläste om "New Public Management, konsekvenser av nya styrsystem". Forskning visar att det senaste decenniets strukturella och ekonomiska förändringar av den svenska marknaden är en starkt bidragande orsak till att människor i dag slås ut genom psykisk sjukdom.	Arbetsmiljöverket, Kvinnors arbetsmiljö 2015.
21 december	Pia Tham, Avdelningen för socialt arbete och psykologi vid Högskolan i Gävle delade med sig av sin forskning om socialsekreterare till projektledningen för tillsyn av socialsekreterare vid en workshop i Malmö.	Arbetsmiljöverket, Kvinnors arbetsmiljö 2015.
10 december	Under rubriken "Vägen till en jämställd arbetsmiljö" träffade vi enhetscheferna på inspektionsavdelningen i ett par timmar. Utbildningen genomfördes med stöd från externt konsultstöd i genusvetenskap.	Arbetsmiljöverket, Kvinnors arbetsmiljö 2015 och Jämställdhetsintegrering.
Hösten 2015	Utveckling av förslag till TUB 2016 om ett utbildningspass som behandlar ett hållbart arbetsliv. Ämnet kommer att vävas in i utbildningen genom att ta upp tillgänglighets- och jämställdhetsperspektiven vid varje kursvecka och i varje sakområde. Grupperna kommer att gå på spaning om hur jämställdhets- och tillgänglighetsfrågor finns närvarande i kursdeltagarnas vardag med tid för reflektion.	Arbetsmiljöverket, Kvinnors arbetsmiljö 2015, Arbetsgruppen för tillgänglighet och jämställdhetsintegrering.

Tabell 5. Aktiviteter för att nå målet för inspektion.

Datum	Målgrupp & syfte	Organisatör
12 mars	Partsmöte i samverkan med ERGOSAM, 1:e linjechefer och socialsekreterare i syfte att informera de gemensamma parterna om projektens syfte och upplägg på ett tidseffektivt sätt. Mötet var välbesökt och det diskuterades livligt.	Arbetsmiljöverket
11 juni	Vi bjöd in Eva Amundsdotter för att tillsammans med oss medverka vid ett möte med Inspektionsavdelningens ledningsgrupp inför planeringen av kommunikation och kompetensutveckling för chefer och medarbetare på inspektionsavdelningen.	Arbetsmiljöverket

26 maj	Möte i samverkan med projektledare för jämställdhetsintegrering av inspektionsavdelningens planeringsprocess som har utmynnat i ett konkret förslag för chefsutbildning på inspektionsavdelningens.	Arbetsmiljöverket
11 december	Vid ett möte med samtliga projektledare för nationella tillsynsinsatser planerade för 2016 lyftes betydelsen av ett genusperspektiv i arbetsmiljöarbetet och diskussion fördes om hur det kan integreras i tillsynen för all nationell tillsyn.	Arbetsmiljöverket, Inspektionsavdelningen
